

МІЖНАРОДНІ СТАНДАРТИ ЩОДО ПРАВА ЗАСУДЖЕНИХ НА ОСОБИСТУ БЕЗПЕКУ

INTERNATIONAL STANDARDS CONCERNING THE RIGHTS OF CONVICTED PERSONS TO PERSONAL SECURITY

Журавська З.В.,

к.ю.н., доцент кафедри кримінального права і процесу

Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки

Стаття присвячена проблемам, які пов'язані із забезпеченням права засуджених на особисту безпеку у виправних колоніях. Також визначаються міжнародні нормативно-правові акти у сфері кримінально-пенітенціарної діяльності. Зроблений висновок, що для всіх держав у тій чи іншій мірі актуальними є питання щодо запобігання тортур та латентного насильства в місцях позбавлення волі, забезпечення засуджених оплачуваною працею, забезпечення юридичного захисту засуджених, соціально-реабілітаційної допомоги для них після звільнення.

Ключові слова: засуджений, безпека, місця позбавлення волі, Державна пенітенціарна служба, злочинність.

В статье анализируются проблемы, связанные с обеспечением права осужденных на личную безопасность в исправительных колониях. Также указываются международные нормативно-правовые акты в сфере уголовно-пенитенциарной деятельности. Сделан вывод, что для всех государств в той или иной мере актуальны вопросы предотвращения пыток и латентного насилия в местах лишения свободы, обеспечения осужденных оплачиваемым трудом, обеспечения юридической защиты осужденных, социально-реабилитационной помощи им после освобождения.

Ключевые слова: осужденный, безопасность, места лишения свободы, Государственная пенитенциарная служба, преступность.

The article analyzes international legal acts and views of scientists, which are related to personal security of prisoners, and problems associated with such rights. The author came to the conclusion that the actual conditions of detention of convicts in penal institutions have significant differences with the international standards of treatment and detention of prisoners.

In the reports of the European Committee for the prevention of torture noted that poor conditions of detention in places of deprivation of liberty, especially in detention centers, overcrowding in places of detention, many other disadvantages that relate to the prisoners food, medical care, handling of personnel of the penal institutions is part of such handling, humiliated dignity of prisoners.

The laws of foreign countries are gradually brought into compliance with the requirements of international law, although in reality there are certain obstacles for the implementation of international rules and standards of handling of prisoners, including those associated with ensuring their personal security, which include: lack of sufficient state financing, overflow of penal institutions, insufficient number of staff colonies and the low level of professional commitment.

Classifying international legal instruments, it should be noted that most of these sources are not legally binding under international law and in particular in Ukraine. However, recognizing the significant impact and the credibility of the international acts on the theory and practice of corrections, it can be concluded that they can be the moral principles that form the basis of activity of State penal service of Ukraine.

Key words: convicted, safety, prison, State penitentiary service, crime.

У статті здійснений аналіз міжнародних нормативно-правових актів та поглядів науковців щодо забезпечення особистої безпеки засуджених, а також проблем, які пов'язані із забезпеченням такого права. Автор дійшов висновку, що фактичні умови тримання засуджених в установах виконання покарань мають значні розбіжності з міжнародними стандартами поведження та тримання засуджених.

Метою статті є аналіз міжнародно-правових актів та наукової літератури, які мають відношення до забезпечення особистої безпеки засуджених, для кращого розуміння вказаної проблематики з метою розроблення заходів, спрямованих на вдосконалення системи заходів безпеки життєдіяльності у виправних колоніях.

В науці зазначена проблематика є об'єктом вивчення значної кількості науковців, зокрема, таких як А. І. Зубков, М. О. Громов, Є. А. Дідоренко, А. С. Кириченко, О. Г. Колб, К. В. Мазняк, Р. Г. Миронов, Д. Й. Никифорчук, М. І. Пермяков, С. В. Познишев, Б. Г. Розовський, А. Х. Степанюк, Б. С. Утевський, І. С. Яковець та ін., проте вказана проблематика потребує подальшого аналізу та вивчення.

Щороку в Україні мають місце непоодинокі випадки жорстокого, нелюдського або такого, що принижує гідність, поведження персоналу Державної кримінально-виконавчої служби України щодо засуджених, за результатами даних міжнародних організацій, які здійснюють моніторинг дотримання прав людини у місцях позбавлення волі [1]. Зокрема, у доповідях Європейського Комітету по запобіганням тортурам зазначається, що незадовільні умови тримання засуджених у місцях позбавлення волі,

особливо в слідчих ізоляторах, переповненість місць попереднього ув'язнення, безліч інших недоліків, які стосуються харчування ув'язнених, медичного обслуговування, поведження з ними персоналу установ виконання покарань – все це є елементом такого поведження, що принижує гідність засуджених [2, с. 33].

Одним із приводів для таких висновків стало невиконання або неналежне виконання керівництвом Державної пенітенціарної служби України та територіальних управлінь, а також персоналом виправних колоній низки міжнародних нормативно-правових актів у сфері службової діяльності, включаючи кримінально-виконавчу діяльність. До таких можна віднести:

1. Загальну декларацію прав людини, в ст. 3 якої зазначено, що кожна людина має право на особисту недоторканість, а в ст. 5 – те, що ніхто не повинен зазнавати тортур або жорстокого, нелюдського чи такого, що принижує людську гідність, ставлення чи покарання [3, с. 9].

2. Міжнародний пакт про громадянські та політичні права, який також одним із пріоритетним визнав право на особисту недоторканість (ст. 9) та закріпив принцип діяльності кожної держави по запобігання тортур та нелюдському або такому, що принижує гідність, поведженню із засудженими (ст. ст. 7, 10, 11 та ін.) [4, с. 15]. Аналогічне положення знайшло відображення у ст. 28 Конституції України та ст. 5 КВК України, враховуючи, що як форма прояву соціальної і моральної свободи, поняття «гідність» включає в себе право людини на повагу, визначення її прав і однозначно передбачає усвідомлення нею свого обов'язку і відповідальності перед суспільством [5, с. 82].

3. Декларацію про права та обов'язки окремих осіб, груп і органів суспільства заохочувати та захищати загальноприйняті права людини і основні свободи, в ч. 1 ст. 2 якої говориться про те, що кожна держава несе головну відповідальність та обов'язок захищати, заохочувати та здійснювати всі права людини і основні свободи, зокрема шляхом прийняття таких заходів, які можуть бути необхідними для створення всіх необхідних умов в соціальній, економічній та політичній, а також в інших галузях і правових гарантіях, необхідних для забезпечення того, щоб всі особи під її юрисдикцією, індивідуально та спільно з іншими, могли користуватися всіма цими правами і свободами на практиці [6, с. 30].

4. Звід принципів захисту всіх осіб, що піддаються затриманню або ув'язненню у будь-якій формі, в принципах 1, 3, 4, 6 якого визначені правові механізми та гарантії реалізації зазначеними особами права на особисту безпеку [7, с. 34-35].

5. Кодекс поведінки посадових осіб у підтриманні правопорядку, ст. 2 якого передбачає, що при виконанні своїх обов'язків зазначені особи поважають та захищають людську гідність; підтримують і захищають права людини стосовно всіх осіб [8, с. 79].

6. Інші міжнародно-правові акти, що пов'язані з регламентацією діяльності у сфері виконання покарань [9].

Основна увага при цьому акцентується на тих правових джерелах, що безпосередньо відносяться до службової діяльності персоналу виправних колоній. Зокрема, у ст. 5 Кодексу поведінки посадових осіб у підтриманні правопорядку зазначено наступне: «Жодна посадова особа у підтриманні правопорядку не може здійснювати, підбурювати чи терпимо ставитися до будь-якої дії, що являє собою тортури або інші жорстокі, нелюдські або такі, що принижують гідність, види поведінки та покарання, і жодна посадова особа у дотриманні правопорядку не може посилюватися на розпорядження вищих осіб чи інші виняткові обставини, такі як: стан війни чи загроза війни, загроза національній безпеці, внутрішня політична нестабільність, або будь-яке інше надзвичайне становище, для виправдання тортур та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поведінки та покарання».

У фабулі Віденської декларації про злочинність та правосуддя: відповіді на виклики у XXI ст., яка була прийнята 04 грудня 2000 р. ООН за рекомендацією Екологічної та Соціальної Ради, акцентована увага усіх держав на тому, що належні програми запобігання злочинам та реабілітації мають вирішальне значення для ефективної стратегії боротьби зі злочинністю, а також, що такі програми мають враховувати соціально-економічні фактори, які можуть обумовлювати більшу схильність особи до вчинення злочину з точки зору раніше вчинених таких діянь та вірогідність вчинення нею зазначених діянь.

В Європейській конвенції з прав людини, прийнятій 04 листопада 1950 р., в преамбулі зазначено, що метою Ради Європи є досягнення єднання між її членами і що одним із методів, за допомогою якого цієї мети буде досягнуто, є дотримання і подальше здійснення прав і основних свобод людини [10].

Аналізуючи наукові та практичні джерела з вказаної проблематики, можна зазначити, що проблеми, які пов'язані із забезпеченням права засуджених на особисту безпеку у виправних колоніях, можна поділити на групи:

1. Детерміновані об'єктивною невідповідністю за змістом термінів і понять, які вживаються у вітчизняному та міжнародному праві [11, с. 191]. В міжнародно-правових актах вживається термін не «особиста безпека», як у вітчизняному законодавстві (ст. 3 Конституції України, ст. 10 КВК України, ст. 47 КПК України тощо), а – «особиста недоторканість», які, як видається, не можна ототожнювати у повній мірі. Без сумніву, внесення змін у ст. 10 КВК

України у зв'язку з цим є очевидною необхідністю, якщо враховувати принцип пріоритетності міжнародно-правових норм [12, с. 121-124].

2. Відсутність належного громадського контролю за діяльністю виправних колоній через невизначеність у законодавстві України відповідних правових механізмів і гарантій їх реалізації [13, с. 49-63]. Зміст цієї групи проблем пов'язаний не тільки з відсутністю визначення на правовому рівні поняття «громадський контроль в установах виконання покарань», але й належних засад його здійснення [14, с. 8-23].

3. Обставини, що пов'язані з регулюванням суспільних відносин у галузі профілактики правопорушень і злочинів, а саме – ця діяльність на сьогодні регулюється підзаконними нормативно-правовими актами, що, згідно вимог ст. 63 Конституції України про введення правообмежень відносно засуджених тільки на підставі закону, суперечить принципу законності, який передбачає діяльність органів державної влади та їх посадових осіб (у даному випадку – персоналу виправних колоній) тільки у спосіб, визначений Конституцією України та ст. 5 КВК України [16, с. 138].

4. Інші обставини, у першу чергу, ті, що пов'язані з організацією і здійсненням оперативного-розшукової діяльності та оперативного-розшукового запобігання злочинам і правопорушенням підрозділами внутрішньої безпеки у системі Державної пенітенціарної служби України.

Особливої уваги з цього приводу заслуговує так званий оперативний-розшуковий контроль за діяльністю персоналу виправних колоній, який визначений у ст. 1 Закону України «Про оперативний-розшуковий діяльність» та ст. 104 КВК України. Разом з тим, зміст вжитих законодавцем термінів носить обмежувачий характер діяльності виправних колоній, оскільки стосується лише забезпечення безпеки засуджених, а не запобігання катуванню, тортурам тощо, що також складає зміст поняття «недоторканість», яке вживається у нормах міжнародного права та відноситься тільки до процесу відбування, а не виконання покарання.

Все це обумовлено тим, що незабезпечення права засуджених на особисту безпеку веде до юридичної відповідальності. Саме тому одним із завдань оперативного-розшукової діяльності, що визначені у ст. 104 КВК України, має бути діяльність оперативних підрозділів виправних колоній не тільки із забезпечення особистої безпеки, але й із запобігання катувань та інших видів нелюдського поведінки із засудженими. Але це можливо буде за умови, якщо законодавцем буде визначено завдання по виявленню порушень встановленого порядку не тільки відбування, але й виконання покарання.

Виходячи з проведеної науковцями класифікації міжнародно-правових актів [17, с. 316-322], слід зазначити, що велика частина цих джерел не має обов'язкової юридичної чинності у межах міжнародного права, зокрема в Україні. Проте, визнаючи істотний вплив і авторитет міжнародних актів на практику і теорію виконання покарань, можна зробити висновок про те, що вони можуть стати тими моральними засадами, що складають основу діяльності Державної пенітенціарної служби України.

Цікавим є досвід інших держав з означеної проблематики. Законодавства зарубіжних країн поступово приводяться у відповідність до вимог норм міжнародного права, хоча є й певні перешкоди щодо реалізації міжнародних правил і стандартів поведінки із засудженими, включаючи й ті, що пов'язані із забезпеченням їх особистої безпеки, до яких можна віднести: відсутність достатнього державного фінансування, переповнення установ виконання покарань, недостатня кількість персоналу колоній та низький рівень його професійної готовності тощо [17, с. 345].

Як з цього приводу вірно зауважив Ю. А. Алфьоров, для всіх держав у тій чи іншій мірі актуальними є питання щодо запобігання тортур та латентного насильства в

місцях позбавлення волі, забезпечення засуджених оплачуваною працею, забезпечення юридичного захисту засуджених, соціально-реабілітаційної допомоги для них після звільнення [18, с. 18]. У ч. 2 ст. 3 КВК Республіки Білорусь зазначено, що, якщо міжнародним договором Республіки Білорусь встановлені інші правила виконання покарання та поведження із засудженими ніж ті, які передбачені кримінально-виконавчим законодавством Республіки Білорусь, то застосовуються безпосередньо правила міжнародного договору, крім випадків, коли з міжнародного договору витікає, що для застосування таких норм вимагається прийняття внутрішньодержавного акта [19].

Поряд з цим, в Концепції правової політики Республіки Казахстан мова йде про те, що в кримінальному законодавстві слід виходити з визначення первинності та невід'ємності прав і свобод людини як вищих соціальних цінностей, що охороняються законом [20, с. 45]. При цьому, як з цього приводу прийшли до висновку ряд вчених (М. В. Палій, Е. Н. Бегалієв, С. С. Назимко та ін.), історичний досвід і практика свідчать про те, що кримінальні покарання та їх система знаходяться у тісному взаємозв'язку та взаємодії з конкретними умовами та епохою, загальними засадами життя суспільства, його суспільно-політичного порядку, морально-етичними та правовими поглядами, звичаями та звичками, а також ідеологічними стереотипами, які існують у суспільстві [21, с. 5].

Чинним законодавством Румунії передбачено, що неповнолітні віком 14-18 років відповідають за свої вчинки перед навчальним закладом чи підприємством і лише за умов вчинення тяжких злочинів, у виняткових випадках справу слухає суд, який може направити їх у виховну трудову школу на строк від 2 до 5 років. І тільки у разі вчинення особами віком від 18 до 21 року вбивства, до них може бути застосовано тюремне ув'язнення [17, с. 347].

У Німеччині позбавлення волі та дисциплінарний арешт щодо неповнолітніх і система їх опікунського виховання розмежовані, тобто, якщо рішення про позбавлення волі чи дисциплінарний арешт приймає ювенальний суд,

то про опікунське виховання – опікунські суди соціальної допомоги.

У Франції призначення покарання для неповнолітніх здійснюється лише судами у справах для неповнолітніх, які можуть застосовувати покарання та заходи безпеки (заходи спеціального захисту). Ці заходи застосовуються в порядку цивільного судочинства до неповнолітніх, які ще не вчинили злочину, але перебувають у небезпечному стані. При цьому зазначені заходи особливо нічим не відрізняються від позбавлення волі і здебільшого реалізуються в УВП та в опікунсько-виховних притулках протягом строку, визначеного судом, тривалість якого залежить від ступеня ресоціалізації неповнолітніх.

У свою чергу, в США є приватні УВП для неповнолітніх, які утримуються громадськими і релігійними організаціями, що досить важливо з огляду забезпечення особистої безпеки засуджених [17, с. 346-348].

Всі ці та інші позитивні моменти у законодавстві та в практичній діяльності зарубіжних країн, без сумніву, варто враховувати, здійснюючи заходи з формування та реалізації кримінально-пенітенціарної політики України. Як з цього приводу зауважили ряд дослідників, не зважаючи на те, що чинне кримінально-виконавче законодавство України в цілому відповідає міжнародним стандартам, фактичні умови тримання засуджених в УВП мають значні розбіжності з міжнародними стандартами поведження та тримання засуджених, включаючи й питання, що пов'язані із забезпеченням їх особистої безпеки [22, с. 208-209].

Таким чином, варто визнати, що попереду доволі складний і довготривалий процес реформування Державної пенітенціарної служби України, зміни пріоритетів у кримінально-виконавчій політиці з тим, щоб умови тримання засуджених не тільки запобігали вчиненню ними нових злочинів та злочинним посяганням на інших засуджених, стримували їх деградацію, а також використовували новітні технології, у т. ч. міжнародно-правового характеру, із забезпечення їх особистої безпеки.

ЛІТЕРАТУРА

1. Предупреждение пыток в Украине : Доклады Комитета Совета Европы по предупреждению пыток по итогам визита в Украину делегации Комитета в 1998, 1999 и 2000 г.г. и ответы про Правительству Украины на эти доклады. – 2-е изд., исправ. и допол. – Донецк : Донецкий Мемориал, 2003. – 252 с.
2. Бущенко А. П. Проти катувань. Аналіз відповідності українського законодавства та практики стандартам і рекомендаціям Європейського комітету запобігання катуванням та жорсткому поведженню / А. П. Бущенко. – Х. : Права людини ; Харківська правозахисна група, 2005. – 240 с.
3. Загальна декларація прав людини // Права людини і професійні стандарти для працівників пенітенціарної системи в документах міжнародних організацій. – К. : Сфера, 2002. – С. 9–12.
4. Міжнародний пакт про громадянські та політичні права // Права людини і професійні стандарти для працівників пенітенціарної системи в документах міжнародних організацій. – К. : Сфера, 2002. – С. 13–23.
5. Філософський словник. – К. : Головна редакція УРЕ, 1973. – 600 с.
6. Декларация о праве и обязанности отдельных лиц, групп и органов общества поощрять и защищать общепризнанные права человека и основные свободы // Права людини і професійні стандарти для працівників пенітенціарної системи в документах міжнародних організацій. – К. : Сфера, 2002. – С. 29–33.
7. Звід принципів захисту всіх осіб, що піддаються затриманню чи ув'язненню у будь-якій формі // Права людини і професійні стандарти для працівників пенітенціарної системи в документах міжнародних організацій. – К. : Сфера, 2002. – С. 34–40.
8. Кодекс поведінки посадових осіб у підтриманні правопорядку // Права людини і професійні стандарти для працівників пенітенціарної системи в документах міжнародних організацій. – К. : Сфера, 2002. – С. 78–81.
9. Принципи ефективного розслідування і документації катувань та іншого жорстокого, нелюдського або такого, що принижує гідність, поведження або покарання : рекомендовані Резолюцією Генеральної Асамблеї ООН від 04 грудня 2000 року № 55/89 // Права людини і професійні стандарти для правоохоронних органів в документах міжнародних організацій. – К. : Сфера, 2002. – С. 202–206.
10. Права человека и предварительное заключение : Сборник международных стандартов, касающихся предварительного заключения. – Х. : «Консум», 1997. – 124 с.
11. Закалюк А. П. Курс сучасної української кримінології : теорія і практика [у 3 кн.] / А. П. Закалюк. – К. : Вид. дім «Ін Юре», 2007. – Кн.1 : Теоретичні засади та історія української кримінологічної науки. – 424 с.
12. Кальченко Т. Л. Реформування кримінально-виконавчої системи відповідно до міжнародних пенітенціарних стандартів / Т. Л. Кальченко // Державна пенітенціарна служба України : історія сьогодення та перспективи розвитку у світлі міжнародних пенітенціарних стандартів та Концепції державної політики у сфері реформування Державної кримінально-виконавчої служби України : матеріали міжнародної науково-практичної конференції (м. Київ, 28–29 березня 2013 року). – К. : ДПТС України : ВД «Дакор», 2013. – С. 121–124.
13. Хуторна С. В. Громадський вплив як засіб виправлення і ресоціалізації засуджених у виправних колоніях середнього рівня безпеки / С. В. Хуторна // Державна пенітенціарна служба України : історія сьогодення та перспективи розвитку у світлі міжнародних пенітенціарних стандартів та Концепції державної політики у сфері реформування Державної кримінально-виконавчої служби України : матеріали міжнародної науково-практичної конференції (м. Київ, 28–29 березня 2013 року). – К. : ДПТС України : ВД «Дакор», 2013. – С. 517–519.

14. Конвенція проти катувань та інших жорстоких нелюдських, або таких, що принижують гідність видів поводження і покарання // Права людини і професійні стандарти для працівників пенітенціарної системи в документах міжнародних організацій. – К. : Сфера, 2002. – С. 45–52.

15. У справі за конституційним зверненням Київської міської ради професійних спілок щодо офіційного тлумачення частини третьої статті 21 Кодексу законів про працю України (справа про тлумачення терміна «законодавство») : Рішення Конституційного Суду України від 09 липня 1998 року № 12-рп/98 // Офіційний вісник України. – 1998. – № 32. – Ст. 1209.

16. Актуальні проблеми конституційного права України : Підручник / за заг. ред. проф. Олійника А. Ю. – К. : Видавничий дім «Скіф», 2012. – 552 с.

17. Джу́жа О. М. Кримінально-виконавче право України : Підручник / О. М. Джу́жа, І. Г. Богатирьов, О. Г. Колб, В. В. Василевич та ін. ; за заг. ред. О. М. Джу́жі. – К. : Атіка, 2010. – 752 с.

18. Алферов Ю. А. Международный пенитенциарный опыт и его реализация в современных условиях / Ю. А. Алферов // Penal Reform International. – 1996. – № 24. – С. 15–19.

19. Уголовно-исполнительский кодекс Республики Беларусь. – Мн. : Национальный центр информации Республики Беларусь, 2000. – 144 с.

20. Концепция правовой политики Республики Казахстан. – Алматы : Жети Жаргы, 2002. – 56 с.

21. Палий М. В. Понятия, признаки, система и наказания по уголовному законодательству Украины и Республики Казахстан : Учебное пособие / М. В. Палий, Е. Н. Бегалиев, Е. С. Назымко, А. Т. Байсентова, О. В. Юношев / Под ред. В. Н. Бессчасного. – К. : КНТ, 2009. – 232 с.

22. Кужахар В. С. Життя організаційно-практичних заходів до приведення у відповідність з вимогами чинного законодавства та міжнародних стандартів умов тримання осіб в установах попереднього ув'язнення та виконання покарань / В. С. Кужахар // Державна пенітенціарна служба України : історія сьогодення та перспективи розвитку у світлі міжнародних пенітенціарних стандартів та Концепції державної політики у сфері реформування Державної кримінально-виконавчої служби України : матеріали міжнародної науково-практичної конференції (м. Київ, 28–29 березня 2013 року). – К. : ДПтС України : ВД «Дакор», 2013. – С. 208–213.

УДК 343.85

ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ КРИМІНАЛЬНОГО ЗАКОНОДАВСТВА УКРАЇНИ ЩОДО ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗА ЗЛОЧИНИ У СФЕРІ БАНКІВСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

WAYS OF IMPROVEMENT OF CRIMINAL LEGISLATION OF UKRAINE AS TO THE LIABILITY IN THE SPHERE OF BANKING

Клочко А.М.,

к.ю.н., доцент, доцент кафедри приватного та соціального права

Сумський національний аграрний університет

Стаття присвячена питанням кримінально-правової охорони сфери банківської діяльності України. Досліджено чинне кримінальне законодавство України, що встановлює відповідальність за злочини у сфері банківської діяльності, та кримінальне законодавство зарубіжних країн із цих питань. Надана кримінально-правова характеристика злочинам у сфері банківської діяльності й запропоновано криміналізувати окремі суспільно небезпечні діяння, що вчинюються в цій сфері. Зроблено висновок, що потреба в підвищенні рівня кримінально-правової охорони сфери банківської діяльності країни зумовлена сучасним незадовільним станом її функціонування та негативними тенденціями розвитку. Практичне втілення запропонованої автором наукової статті концепції сприятиме підвищенню рівня захисту сфери банківської діяльності України в сучасних політико-економічних умовах і вдосконаленню технологій якості обслуговування населення.

Ключові слова: кримінально-правові норми, своєчасна криміналізація, злочини у сфері банківської діяльності, юридична техніка.

Статья посвящена вопросам уголовно-правовой охраны сферы банковской деятельности Украины. Исследовано действующее уголовное законодательство Украины, устанавливающее ответственность за преступления в сфере банковской деятельности, и уголовное законодательство зарубежных стран по этим вопросам. Представлена уголовно-правовая характеристика преступлений в сфере банковской деятельности и предложено криминализовать отдельные общественно опасные деяния, которые совершаются в этой сфере. Сделаны выводы, что потребность в повышении уровня уголовно-правовой охраны сферы банковской деятельности страны обусловлена современным неудовлетворительным состоянием ее функционирования и негативными тенденциями развития. Практическое воплощение предложенной автором научной статьи концепции будет способствовать повышению уровня защиты сферы банковской деятельности Украины в современных политико-экономических условиях и совершенствованию технологий качества обслуживания населения.

Ключевые слова: уголовно-правовые нормы, своевременная криминализация, преступления в сфере банковской деятельности, юридическая техника.

The article is devoted to issues of criminal legal protection of banking in Ukraine. Investigated the current criminal legislation of Ukraine which establishes the liability for crimes in the sphere of banking and criminal laws of the foreign countries on these issues, system of scientific views and developments as to this problem. Provided the criminal legal characteristics of the crimes in the sphere of banking and proposed to criminalize some socially dangerous acts that are committed in this area. An article is aimed to create a concept of criminal legal protection of Ukraine's banking activities and to define a system of criminally-legal norms that provide for responsibility for these crimes. The comparative legal method was applied when the criminal legislation of Ukraine was compared with the norms of the criminal laws of the other states. Emphasized that decriminalization of certain crimes in the sphere of economic activity in 2011 was inappropriate. The urgency and timeliness of scientific research in the sphere of banking is unconditionally confirmed by the current state of development of the Ukrainian banking system, characterized by complex challenges of instability, bankruptcy, corruption, cybernetic and other crimes. It is concluded that the formation of a system of criminal and legal protection of banking activities has a great theoretical and practical importance for the further development of the banking system of Ukraine and the quality of service to the population.

Key words: criminally-legal norms, timely criminalization, crimes in the sphere of banking, legal technique.